

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejema. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 47

Sreda, 13. junija 1934

Leto IX

Ob desetletnici smrti Giacomo Matteotti-ja

10. junija 1924 — 10. junija 1934

Umor socialističnega poslanca Matteotti-ja je samposobi kriminalen roman. Ni nam do tega, da interesantno opisujemo zločin, pač pa, da se spominjamo ob tej priliki, kaj pomeni ta žrtev v dolgi vrsti žrtev v boju za svobodo in socialno pravičnost. Mučenštva socialističnih bojovníkov so znak ponosa, bojevitosti in trdnega prepričanja. Tako je bilo v prvih početkih socialističnega gibanja in tako je danes v dobi fašistične zablode in teme.

Uboj Matteotti-ja ima pač še drugi pomen. Ta umor pomeni pričetek novega poglavja v velikih socialnih bojih sedanje dobe. Zadnje dni Matteotti-jevega življenja je fašizem šele oživil. Takrat še ni bilo mogoče fašiziranja. Tedaj je bil fašistični glavni znak kriminalističen — in tedaj je njega pojav pomenil barbarstvo, o čemur je vsakdo mislil, da je neznaten in prehodni pojav. Malokdo je v tedanjem rokovanstvu slutil železno peto, ki hoče streti ves svet. Šele umor Matteotti-ja je pokazal tendence prihajajočega fašizma.

Kriminalizem je obstojal v fašizmu že pred tem umoru. Ali ta dogodek pa pomeni odločen preokret k nasilnem zatiranju svobode in udeleževanja v boju za socialne pravice. Do Matteotti-jevega umora je bil kriminalizem fašizma prikrit. Od tedaj pa je jasno vodil borbo proti vsem pridobitvam demokratične in humanistične Evrope, ki so predpogoj svobodnemu in organskemu razvoju družbe k socializmu. Zaraditega je zločin simbol vsakega porajajočega se fašizma. Zločin je umor Matteotti-ja, zločin požig nemškega parlamenta. Umori, požigi, prevare — to so značilni znaki fašizma in perspektiva družabnega razvoja, če zmagaja fašizem. Zmagaja fašizma ne pomeni nič drugega kakor potop človeštva v barbarstvo.

Sposobno za ofenzivo proti barbarškemu fašizmu je edino socialistično delavsko gibanje. Liberalna buržuazija je izgubila vsakršno silo in je obsojena na smrt. Fašizem in socializem sta dva pola sedanje dobe. Odločiti se je treba: ali za fašistično barbarstvo ali za socialistični napredek!

Delavsko gibanje še ni dovolj edino. Fašizem pa ne dela razlike. Zanj je vsako razredno gibanje nasprotnik. Železna peta tepta enako na levo in desno. Iz tega lahko sklepamo, da je nujno potrebna edinost proletarijata. Edinost pomeni velik korak naprej.

Na to je treba misliti in delati v tem zmislu ob desetletnici velikega socialističnega boritelja Matteotti-ja.

Demokracija in stanovska država

Revija »Mednarodnega strokovnega gibanja« piše v svoji študiji o tem vprašanju:

»Laž o stanovski državi: Resnična stanovska država, ki bi združevala delodajalce in delojemalce v enakih organizacijah ali v skupnih gremijih (zadrukah), zahteva predvsem popolnejšo in ne omejenejšo demokracijo, demokracijo gospodarske stvarnosti in politične čistote. Če se ta namen javno ne proklamira in nanj ne pristane, tedaj je stanovska država vedno laž, izgovor, da se pod krinko lepega imena vzame delavstvu pravice.«

Novi atentati v Avstriji

Bombe pokajo po celi državi

Panika med prebivalstvom — Ogromna škoda

Kljub obsednemu stanju, ki ga je proglasila avstrijska vlada, se bombni atentati nadaljujejo. Železniški promet je radi tega zelo oviran. Po silni eksploziji na Semmeringu, kjer so atentatorji spustili v zrak del železniškega predora, so začele pokati bombe tudi po drugih krajih v državi. Škoda, ki jo je zadnje dni utrpela država, je ogromna, tembolj, ker je poleg porušenih mostov, železniških prog, vijaduktov itd. domala onemogočen tudi vsak tujski promet.

Akoravno atentatorji postopajo silno obzirno in je opazati,

da nočejo namenoma povzročati človeških žrtev,

ker razstreljujejo železniške proge in predore tik pred prihodom ali pa po odhodu vlaka, se je vendar prebivalstva polastila silna panika. Dollfussov režim kriči proti terorju, ki ga vršijo nasprotniki njegovega režima, čeravno za to ni moralno upravičen.

Vlada grozi

Vlada je izdala te dni nov proglas, v katerem grozi, da bo preki sod še poostren. Opuščenih je bilo več višjih uradnikov, katere se dolži, da so vršili sabotažo. Vsi ti ukrepi pa nič ne zaležejo. Peklenski stroji rušijo naprej in celo v palači, kjer se nahaja Dollfuss in njegova vlada, odkrivajo skoro vsak dan peklenške stroje in bombe.

Posilirežim se zanaša na

italijansko pomoč,

baš tega pa večina avstrijskega delavstva ne mara in odklanja tako avstrijski kakor tudi italijanski faš-

zem. Jasno je, da hoče zlasti avstrijsko socialistično delavstvo preprečiti imperialistične nakane Italije. Da za take nakane gre, potrjuje zlasti mrzlično oboroževanje Avstrije po navodilih Italije (italijanski oficirji vežbajo avijatičarje). Delavci vedo, da je glavni krivec Rim, da si je upal klero-fašizem s tako brutalno silo nastopiti proti socialistom.

Zaman so iz Rima in drugih klerikalnih krajev s takim navdušenjem pozdravili v smislu Quadragesimo anno snujočo se krščansko stanovsko Avstrijo. Krščena je bila ta nova Avstrija v potokih delavske krvi, zato bo očitno tudi končala v krvi državljanske vojne.

Avstrijska vlada na poti fašistične akcije

V Avstriji se množe atentati in sabotaže, kar ne dokazuje le, da rovari fašizem, ampak, da prihaja do izraza splošna nejevolja. Dne 11. t. m. je izdala vlada proglas na narod, v katerem pozivlja, da naj se po občinah osnujejo prostovoljne straže. Članov teh straž vlada ne bo preganjala, če bi pri vršitvi službe kršili zakon.

Očitno ima vlada namen, dopuščati najhujše zločine svojim reakcionarnim stražam, kar pomeni toliko, kakor bi bila organizirala medsebojne poboje, to je meščansko vojno. Vlada dopušča s tem krvava medsebojna obračunavanja ter hoče kaznovati opozicionalne zločince, rimskih pa ne.

Med prebivalstvom Avstrije ta ukrep vlade ne more biti popularen, ker vodi h krivičnim terorističnim nasilstvom, ki bi jih ne bilo treba, če bi bil Dollfussov režim spoštoval ustavo in nje demokracijo.

Obtožba proti Jugoslaviji le manever

Kaj hoče Madžarska?

Dne 5. t. m. je razpravljal svet Društva narodov o apelu ogrske vlade glede raznih konfliktov na ogrsko-jugoslovanski meji.

Ogrski apel pa v Društvu narodov ni našel pravega zaupanja, ker je znano, da na Ogrskem organizirajo atentate proti Jugoslaviji ter pošiljajo razne letake v Jugoslavijo.

Po obširnih pojasnilih jugoslovanskega zunanjega ministra je svet Društva narodov sklenil, pritožbo zavrniti ter obema državam naročiti, da uredita te sporne zadeve sami med seboj.

Ogrska je najbrže hotela pred-

vsem poživiti revizionistično propagando, ker je prej zatrjevala, da pred revizijo mej ne more vpostaviti prijateljskih odnosov s sosedi. Morda ima pa Ogrska še drug razlog za to akcijo. Kakor vemo, Ogrska z rimskim paktom ni dosegla nobenih ugodnosti. Prej je s tem paktom še bolj gospodarsko izolirana kakor doslej. Zato je spravila to zadevo v razgovor, da se ji nudi priložnost stopiti v stik s sosednjo državo. Če je to resnica, potem lahko pričakujemo, da se bo Ogrska sprijaznila z neprijetno zadevo: sodelovanjem z balkanskimi državami.

Rooseveltovo opomin dolžnicam.

Ne izdelujte topov, plačajte dolgove!

V poslanici, ki jo je Roosevelt, predsednik Zedinjenih držav ameriških, dne 1. junija predložil kongresu (parlamentu) ali pravzaprav državam dolžnicam, poziva Roosevelt te, da prenehajo s kupovanjem topov in vojnihi ladij z denarjem, ki bi ga morale porabiti za plačanje svojih vojnih dolgov. Iz besedila je jasno razvidno, da bi predsednik Roosevelt gotovo pritrdil temu, da se črta velik del vojnih dolgov, če bi ženevski razgovori o razorožitvi imeli nekaj stvarnega rezultata.

Vprašanje zavezniške politike

Te dni se mudi v Parizu jugoslovanski zunanji minister gosp. Jeftić, ki bo razgovarjal s francoskimi državniki o važnih problemih, tikajočih se Male zveze, Francije in Rusije.

Mussolini in Hitler

Sestanek fašističnih diktatorjev

Že dolgo časa nameravani sestanek med Hitlerjem in Mussolinijem se bo baje vršil prihodnji četrtek v Padovi. Fašizmu naklonjeni krogi si mnogo obetajo od tega posvetovanja fašističnih diktatorjev.

Nova ruska politika

Mora se nasloniti na evropsko delavstvo.

Na seji ožjega odbora razorožitvene konference dne 29. m. m. je v Ženevi ruski komisar za zunanje zadeve Litvinov predlagal, da naj se organizira stalni organ miru, ki se naj bavi z vprašanjem varnosti in primernimi ukrepi v varstvu miru. Države so pokazale s svojim dosedanjim ravnanjem, da kujejo osvajalne načrte proti tujim narodom in deželam. Društvo narodov pa je treba razbremeniti z vprašanjem razorožitve, da se bo moglo posvetiti drugim velikim problemom.

Ruski predlog je napravil v mednarodni politiki velik utis. Naslanja se na mirovne pogodbe ter hoče v zmislu njih določb izločiti ekspanzivno politiko Nemčije in imperialistične vojne med državami sploh, ki bi imele namen izpreminjati sedanjo geografično ureditev držav.

Uverjeni smo, da bo ta iniciativa predvsem pospešila zблиžanje med Rusijo in balkanskimi državami, zlasti pa zблиžanje balkanskih držav med seboj.

Novost v tej politiki je, da je Litvinov načrt naperjen proti fašističnim državam, zlasti proti Nemčiji ter da ne pomeni nikakršne tajne ponudbe Franciji, s katero naj bi se sklenila zveza. To je danes edina realna politika, ki more zagotoviti Evropi trajnejši mir.

Zato nismo bili prav nič presenečeni, ko se je ljubljanski klerikalni »Slovenec« oglasil prvi proti Litvinovem predlogu, ki zahteva evropski politični blok — proti fašizmu.

Ce ostane ruska vlada dosledna v svoji novi politiki in hoče doseči uspehe, se mora vsekakor nasloniti na veliko gibanje Evrope ter poiskati tudi pota, po katerih se ne zbliza samo s Francijo, ampak z vsem socialističnim delavskim razredom kontinenta. Ta bo novi politiki trdna opora zlasti v socialnopolitičnih problemih. Tudi za sanacijo aktualnih gospodarskih in socialnih razmer je potrebna enotno organizirana ideologija delavskega razreda. Zaraditega pričakujemo, da Rusija preneha s agitacijo proti socialističnemu gibanju ter prične zasledovati poleg svojih mednarodnopolitičnih interesov tudi organizacijo zatiranega delavskega razreda.

Načrt zakona o mestnih občinskih samoupravah

Načrt zakona o mestnih občinskih samoupravah je vlada predložila narodni skupščini.

V Dravski banovini spadajo pod določbe tega zakona Celje, Ljubljana in Maribor.

Med drugimi se nahajajo v načrtu naslednje določbe:

Domovinstvo v mestni občini pridobi prebivalec, ki po petih letih neprekinjenega bivanja v občini prosi za domovinstvo, po desetih letih pa postane avtomatično pristojen.

Mestna občina ima svoj upravni organ občinski svet, in sicer do 10.000 prebivalcev 27 članov, od 10 tisoč do 20.000 36, od 20.000 do 40 tisoč 45, od 40.000 do 100.000 54 in večjih mestih 72.

Dve tretjini občinskih svetnikov se voli v enaki, direktni in javni volilni pravici. Dve tretjini mandatov dobi lista, ki ima največ glasov; ostalek se dodeli proporcionalno drugim

listam. Eno tretjino občinskih svetnikov imenuje nadzorna oblast. Župan je nosilec liste, ki je prejela največ glasov. Kandidat sme biti vsakdo, ki je star 30 let ter je že pet let pristojen v občini. Volitev se vrši vsako četrto leto. Mestnega sveta po načrtu ni več. Mesto se lahko razdeli tudi v okraje s svojimi upravnimi odbori, katerim načeljuje mestni uradnik.

Občina oskrbuje tudi **prenešeni delokrog**. Notranje ministrstvo te posle občinam lahko dodeli ali odzva-me. Obrtnih in šolskih zadev občine ne bodo več imele.

Občinski predstojnik (župan) do-biva z zakonom **večjo oblast** kakor doslej. Sklepe občinskih svetov sme zavračati, jih osporavati pri nadzor-stveni oblasti ter iznova odkazati občinskemu svetu v obravnavanje.

Nomeščenci mestnih občin se mo-rajo popolnoma zenačiti z državnimi nomeščenci. Po uveljavljanju zakona bodo vsi **nomeščenci iznova preve-den na službena razmerja**. Ustanovi se disciplinsko sodišče za disciplin-ske prestopke pri občini, drugo pa pri banovinski upravi.

Finančna avtonomija mestnih občin ostane **omejena** kakor doslej. Fi-nančno nadzorstvo ima finančni mi-nister.

Inicijativa za ustanavljanje ob-činskih podjetij ostane občinam; do-voljenja v ta namen pa bo dajala nadzorna oblast.

Občine nadzira ban. Pritožbe se vlagajo na državni svet. V slučaju si-stiranja občinskih sklepov ali razpu-sta občinskega sveta ni dopustna pri-tožba. V takih primerih odloča vlada po svojem prevdanku.

Proti odločbi župana v samo-upravnih zadevah je prva instanca ob-činski svet in potem po vrsti ban in notranji minister. V zadevah prene-šenega delokroga je prva vzklicna instanca ban.

Z uveljavljanjem zakona se bodo tudi **prejemki občinskih vpokojen-cev**, v kolikor bi bili višji, zenačili s **prejemki državnih upokojencev istih stopenj**.

V ogledalu

En teden smo čakali na objavo resolu-cije banovinske organizacije Jugoslovanske nacionalne stranke v Ljubljani proti bojev-nikom. Že smo mislili, da ne bo zagledala belga dne, pa ga je vendarle. Nekateri so mnenja, da se je v tem tednu vreme docela preokrenilo in da je zapihal odločen proti-bojeviški veter. Začudi namreč soglasje, ki je združilo gospode pri sklepanju reso-lucije, da so se ji priključili še celo tisti, ki so nedavno tega z bojevniki koketirali. Kdo bi jim zameril, ko pa v splošni zmed-i nihče ne ve, kaj prinese jutri.

Če si z naročnino v za-ostanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. —

Delavska zbornica proti poskušnemu obdavčenju kvalificiranih delavcev

Delavska zbornica je naslovila na finančno direkcijo v Ljubljani to-le vlogo:

V § 16. pod 4. finančnega zakona za leto 1934-35 je predpisano, da morajo plačati 1% izrednega prispevka od kosmatih prejemkov vsi zavezanci uslužbenskega davka. Iz-recno je pa obenem predpisano, da so od tega prispevka izvzeti med drugimi hišni posli, delavci in dni-narji.

Delavska zbornica je bila opozor-jena, da nekatera podjetja odtegujejo svojim delavcem poleg uslužbenske-ga davka tudi s finančnim zakonom predpisani 1% izredni prispevek. Podjetja utemljujejo odtegljaje s tem, da je na podlagi ustmenih in-strukcij davčnih uradov oproščen 1% prispevka le delavec-težak, do-čin ga mora vsak **kvalificirani dela-vec** plačati. Pri tem štejejo med kva-lificirane delavce podjetja ne samo trgovske, obrtniške in industrijske delavce, ki imajo **učna spričevala**,

ampak tudi tovarniško priučeno de-lavstvo.

Finančni zakon izrecno predpisu-je, da so delavci oproščeni 1% pri-spevka. Finančni zakon ne loči kva-lificiranih, nekvalificiranih ter pri-učenih delavcev. **Finančni zakon ge-neralizira oprostitev na vse delavce**. Zakonodajalec tudi pod označbo de-lavec gotovo ni mislil samo težake, ali pa sploh nekvalificirane delavce, ker bi potem to posebno skupino de-lavcev tako označil in kar je važno, tudi opisal.

Ker so določila finančnega zakona jasna, prosimo, da finančna direkcija naroči davčnim uradom, da ne za-htevajo plačila 1% izrednega pri-spevka od delavstva.

Finančna direkcija naj nas blago-voli tudi o svojih ukrepih obvestiti.

Ljubljana, dne 17. maja 1934.

Lojze Sedej l. r.

F. Uratnik l. r.

Predsednik:

Tajnik:

Dr. Ivo Štepihar:

Borci in — brcarji

Ne zamerite, dragi urednik, da sem temu sestavku postavil na glavo toliko ono-matopoezije. Gre mi za tem, da zavzamem k temu novemu gibanju v sredi našega me-šcanstva tisto stališče, ki ga je mogoče v delavskem listu zavzeti sedaj, ko so Borci na shodu v Kranju izrekli konkretno, kaj hočejo; da hočejo razrvano družbo urediti — stanovsko!

Borcem ne gre odrekati zasluge, da je nastal vendarle zopet enkrat prepih v ne-prezračeni sobi, v kateri so kraljevali pre-skušeni narodni voditelji na prestolih »av-tentične demokracije«. To je neoporečna njih zasluga. S tem pa ne mislim na šen-čurske volitve, v katerih vidi trobilo vodi-teljev dokaz prepriha v sobi. S tem mislim na nepobitno dejstvo, da je nastop Borcev doslej apatični meščanski masi simpatičen, da je radovednost mase vzpodbujena in da so pene na ustih trobila vedno bolj zelene. S tem mislim na to, da je z Borci prišlo med splošnost nekoliko več premikanja, miš-ljenja in korajže, kar so same državljanske — vrline. Kajti, če so »nacionalni« ljudje v Senčurju in v Smedniku pogoreli, je to pri objektivni upravi volitev samo po sebi umevno, zato ni bilo treba Borcev. Zato so zadoščali — Brcarji, namreč »nacional-ni« ljudje sami.

Delavstvo je tisti stan, ki se svojega razrednega stališča od nekdanj najtočneje za-veda. Zato je tudi delavstvo tisti stan, ki more in mora zdaj, ko je naloga Borcev raz-ložena s stanovsko ureditvijo družbe, načelo-ma izjaviti, kako gleda na to gibanje in njegove namere.

V tej smeri bi navedel par misli, prej pa še hočem omeniti, da sem si ogledal kranjski shod, govoril z voditelji Borcev in jih opozoril, da so v njihovem nastopu toč-ke, radi katerih jim ni mogoče slediti, ko-likor jim sicer ne tajim idealizma in dobre volje. Kljub temu odkritemu stališču bi se pa ne dal pregovoriti k tovariškemu dinar-ju, če bi mi bila zgoraj citirana njihova iz-java, že znana. Toliko, da ne bo napake, kaj si mislim.

Predvsem gre za vprašanje, kaj je »ure-ditev razrvane družbe po stanovskih« načel-ih. Da govorim z »narodno« izrazi, mo-ram vendar ugotoviti, da je današnja druž-ba že urejena in razdeljena po stanovih. Seveda je zato tudi razrvana. S tem bi bil program Borcev v tej točki bolj razločno

ovržen, kakor je postavljen. Za uresničenje načel je treba pa praktičnega uveljavljanja. In glej čuda: povsod, kjer trdijo, da so stanovska načela, ponekod celo s kazalcem na papeža, uveljavili, je tekla kri zato, ker se je **večina upirala** tem načelom, dočim je v francoski revoluciji, materi demokracije, tekla kri in so padale glave, ker se je **mani-šina** upirala večini. Kako to, da je treba stan-ovski ideal uresničevati na tako nečlove-ški, recimo naravnost — nekrščanski način? Odgovor je na dlani: ker je doslej (prosim, vzorcev, kolikor hočete) uvedba stanovskih načel falsificiran napis za »shrambo« demo-kracije, maska za odvzete enakopravnosti, za odpravo humane uprave, za upostavitve privilegijev in varuštva nad ljudstvom. Poli-tika — družbe je dognala, da libe-ralizem konsekvntno vodi v vlado množice, v vlado večine (demokracija v praksi); in ker — — — stranke niso sposobne biti moralne, tudi niso sposobne ščititi naroda, ljudstva pred izrastki in nakazami demokra-cije. Treba je za to najti krivca, in to je: politika! Kajti v — — — možganih je politika istovetna s — — — stranko. Zato proč s politiko, s strankami, naprej stanovi! To-da: ko pridejo stanovi, se pokaže, da so se stanovi prelevili v — — — politiko, ali z dru-gimi besedami: stanovščinarstvo ni nič dru-gega, kakor preselitev politike v stanove, v poklice, v gospodarstvo, obenem pa obubo-žanje pravega polja politike.

Če sem gorj dejal, da je družba že ure-jena po stanovih, nisem s tem seveda re-kel, da so vsi stanovi organizirani. Veliko jih je, ki obstojajo samo polmovno, in tudi je spet zanimivo, da je med stanovi s šte-vilnimi pripadniki samo delavec razmeroma organiziran (ne baš dosledno), kmet pa sploh ni, med stanovi z malim številom pripad-nikov je pa organizacija toliko bolj dovršena, kolikor manj pripadnikov šteje stan. Najbo-lje so organizirani — veliki kapitalisti. Če bomo merili bodočo politiko po stanovih, je jasno, da bo prva beseda pripadala najbolje organiziranim stanovom, in če to vemo, ve-mo, kaj pomeni ureditev razrvane družbe p o stanovih, vemo to bolj razločno in go-tovo, kot tisti Borci, ki so dosegli, da je bilo to sprejeto v program. To, kar so iz-javili Borci, ima tako strašno vsebino za naše razmere, za našega malega človeka, da bi se poštenim Borcem lasje zježili, če bi si to z našo razločnostjo predstavili.

Rekel pa sem, da je današnja družba razrvana ravno zato, ker je že razdeljena po stanovih. Rekel sem zato, ker ravno v stanovskem oziru človeštvo še ni enako-pravno, enakovredno, temveč je to doseglo samo aritmetično in še to samo politično. — — — čut se vztrajno zgrozi pri izra-zu »razredni boj«, in vendar baš meščanski človek nosi danes poleg miselne apatije in hrbtnične vodenice zastavo stanovščinar-stva povsod, kjer se to pojavi. Prepleskal pa je to, kar je v stvari razredni boj, v ureditev družbe po stanovih vsled tega, ker vendar ne more večini ljudstva naravnost priznati, da gre za prevladanje števila šte-vilnejših, a manjših ljudi.

Z »ureditvijo razrvane družbe« po »sta-novih« ste Borci — na žalost — zavzeli in razglasili načelo, s katerim ste si izkopali prepad med Vami in med vsakim, katerega svoboda vesti, nedotakljivost, družino in dom hočete baje v stanovski ureditvi druž-be vestno čuvati. Ecce Mussolini, ecce Hitler, ecce Dollfuss, ecce Ulmanis etc.

Doma in po svetu

Pred zvezo balkanskih držav?

Turški zunanji minister Tefvik Rudži Bej se je mudil v petek v Sofiji, da pojzve o zunanje-političnem nazira-nju nove bolgarske vlade. Minister pričakuje, da bodo imeli dne 27. ok-tobra t. l. vsi zunanji ministri bal-kanskih držav (pet) konferenco v Ankari, kar bi pomenilo ustanovitev zveze balkanskih držav.

Konferenca Male antante bo od 18. do 20. t. m. v Bukarešti. Konfe-rence se udeleži obenem francoski zunanji minister Barthou. Razprav-ljali bodo na konferenci o srednje-evropskih razmerah ter njih ureditvi in eventualno še o priznanju Rusije.

Obrtniki proti socialnim breme-nom. Zveza obrtnih zadrug je imela minul teden svoj kongres v Beo-gradu. Pritoževali so se proti so-cialnim bremenom ter izjavili, da razmere diktirajo odpravo bremen vsaj obrtnikom, ki se naj nalože onim, ki zaslužijo pri delavcu. Pri-pominjajo pa seveda, da se zavaro-vanje ne sme poslabšati. To seveda ni iskreno. Zahteva po odpravi bre-men je usmerjena za poslabšanje zavarovanja in stvar je gotova. Za-varovalne prispevke pa plačujejo itak samo za zaposlene delavce. Kaj torej hočejo?

Bivši predsednik deželnega sodi-šča, Albert Levičnik, v Ljubljani je v soboto ponoči umrl v 88. letu sta-rosti. Mož je pomemben zlasti, ker je bil duša »Društva za otroško var-stvo in mladinsko skrb«. Služboval je v raznih krajih in več let tudi v ministrstvu na Dunaju. Predsednik ljubljanskega dež. sod. je bil od 1898 do 1910, ko je stopil v pokoj. Vzgo-jen je bil Levičnik popolnoma me-ščansko.

Ubogi upniki

— Jaz vam pa pravim, da se ne ganem od tod, dokler ne poravnate dolga.
— Kakor hočete, povem vam pa, da boste morali prinesiti posteljo.

Kaj ne:

je nad vse!

Tone Maček:

78

Slučaj Kumberger

Neke nedelje je Gruntar izginil. Iste nedelje zvečer se je novi rov, ki so ga doli v dolini precej daleč v zemljo izkopali, na čuden način sesul. Ko so delavci potem več dni zasip odstranjevali in rov nanovo podprli in opažili, so našli v zasipu Gruntarja mrtvega. V rokah je še krčevito držal sekuro. S tem je bilo pojasnjeno, zakaj se je rov sesul. V Gruntarju se je maščevalna misel že dolgo kuhala. Tiste nedelje popoldne je vzel do-ma svetilko in nabrušeno sekuro in je v gozdiču nad rudnikom čakal, da se je zmračilo. Vedel je, da se v rovu ob nedeljah ne dela. V mraku se je skrivaj splazil v rov, ki takrat še ni imel vrat, pri-žgal je svečo v leščerbi in šel v rov kakor daleč je segal. Tam je vzel sekuro v obe roki in strastno začel mahati z njo po podpornikih in prečkah, ki so se začele rušiti iz stikov in položajev. Njegova tako dolgo zadrževana jeza in maščevalna strast je z vso silo buhala iz njega; pri vsakem zama-hu je kriknil:

„Na, na, tu imaš! Ne boš! Ne boš ril ko krt pod mojo zemljo in jo izpodjedal! Zemlja je mo-ja! Še sem jaz gospodar na nji! Ne bodo mi je tuji pritepenci žrili! Ne maram vaših judeževih grošev!“

Pri vsakem zamahu se je nagnil podpornik, je odletela prečka na tla, se je vsul po razbesnelem Gruntarju kup gruča in kamenja. Nič ni videl, da ima že vse obtolčene in razprskane roke, nič ni čutil, da mu kaplje krvi polzijo po čelu in se dru-žijo z znojem, kar ni pod njegovim zamahom sa-moposebi šlo narazen in se zrušilo, to je ljuto raz-sekal s sekuro na dvoje. S svojim razdejanjem je pričel na skrajni točki v globini rova in se je sr-dito mahaje okrog sebe, na levo, na desno in nad glavo, korak za korakom umikal sesipajoči se gmoti proti izhodu.

Vendar mož ni poznal skrivnostnih sil in ne-varnosti podzemlja. Onečasičen in razžaljen rov se je nad svojim skruniteljem kruto maščeval. Napadel ga je takorekoč izza hrbta. Široke in de-bele plasti škrljeveca in okamenalega laporja, ki jih je doslej močno leseno stebrovje tiščalo pod strop, so sedaj, ko jim je velikega dela te opore zmanjkalo, začele odstopati od celine in koder ni bilo več ovir, so visele v prazni prostor in s svojo težo rahljale in vlekle za seboj še one plasti, pod katerimi so se še nahajali podporniki. Začelo je komaj slišno, a sumljivo pokati po vsem rovu. Gruntar je ravno v neugnanem srdu in neutešeni želji po razdejanju z vso silo mahal s sekuro po debelem borovem podporniku, ki se radi silno pri-tiskajočih stropnih plasti s samimi sunki ni dal premakniti. Moral ga je razsekati. Pod vsakim

zamahom so izpod sekire frčale svetle iveri na vse strani. Gruntarjeve mišice so se prožile in krčile, na senci mu je udarjala kri kakor s kladivom, pljuča so mu hropela, a izza njegovih razpo-kanih ustnic je venomer buhalo:

»Pa če pridejo vsi hudiči — vsega sveta — ne bodo žrli moje zemlje! — Kar je moje — bo ostalo moje —!«

Tedaj se je napol presekan podpornik prelo-mil na dvoje in isti hip je završalo in zagrmelo po vsej dolžini rova. Ko je padla ta najmočnejša ovira, so se premaknile težke stropne plasti škrl-jeveca in potegnile za seboj celo vrsto podporni-kov zadaj za Gruntarjem, ki so popadali vsi drug za drugim v isti smeri, kakor če bi kdo postavil na miži pokonci vrsto igralnih kart, potem pa bi pihnil po nji.

Gruntarja je tisti hip objela črna tema, nekaj ga je silovito udarilo po glavi, da je videl sto solnc, potem pa mu je bilo, kakor da ga je kdo zavil v ogromno debelo odejo, pod katero je naenkrat za-čutil veliko utrujenost in zaspanost, pomešano s čudnim ugodjem, kakor da ga boža ljubeča roka. Brez odpora se je predal temu občutku, dokler se tudi to ni razblinilo v nezavest...

Priboril si je svoj košček zemlje, kolikor jo je potrebovalo njegovo telo.

(Dalle prihodnjik.)

To pravimo:

Serrarens je odlični dokaz, kako se da z navzgor zaobrnjenimi očmi brizgati čim najostudnejši strup. Če si — ako ima »Slovenec« s svojo moralno prav — krščanski človek, smeš istočasno izreči, da so se avstrijski socialisti leta 1933 potegovali za spoštovanje ustave in zakonov. Ni treba »Besedi« boljših dokazov za točnost njene ugotovitve »krščanskih« falsifikatov po »Slovenecu« in njegovih virih, kakor je »Slovenec« izveleček iz Serrarensovega mečkanja o avstrijskih dogodkih. Samo njemu je bilo pridržano, da citira Dollfusovo prisego na — današnje avstrijsko ustavo! To pa pravimo, da je bil Strohschneider na vrvi pravega napram »Slovenecu« v — morali. Kar se tiče dr. Reismana, ki (po Serrarensovi in »Slovenčev« logiki) ne pusti naših delavcev niti po smrti pri miru (jih namreč sežiga), je »Slovenec« kurzovec sladko zamolčal, da je »OGENJ« ustanovljen ravno zato, da ne bo sežiganje mrličev privilegij kapitalistov. Razlika bo potem samo še ta, da bo tu in tam kak kapitalist deležen blagoslova, čeprav ga bodo odpeljali sežgat, dočim si bo delavec najbrže za dodatek prihranil. Z ozirom na ta izgled ekonomske smrti se bo seveda »OGENJ« »Slovenecu« še lahko na prihodnjem obnem zboru zahvalil za pomoč pri povišanju števila članov.

Kranj

Protestni shod proti poslabšanju obrtnega zakona je sklicala podružnica Splošne delavske strokovne zveze v nedeljo, dne 3. junija 1934. Shod se je vršil v nabito polni dvorani hotela »Nova pošta« pod predsedstvom s. Krča, ki se je v uvodu dotaknil važnejših delavskih vprašanj, katera morajo zanimati vsakega posameznega delavca. Sodr. Golmajer iz Ljubljane je v temperamentnem govoru razkrinjal namere delodajalcev. Žel je za svoja izvajanja gromovito odobravanje. Soglasno je bila sprejeta resolucija, ki je bila odposlana na pristojno mesto. Delavstvo v Kranju bo pa stalo budno na straži, da se nakane Zveze industrijev in vseh drugih, ki žele, da se obrtni zakon in vsa druga socialna zakonodaja poslabša, ne bodo uresničile.

Proti marksizem grmi »Gorenjec« naprej. Zadnjič je razlagal svojim bralcem, da jih hoče marksizem oropati njihovih posvetnih dobrin, sedaj pa ve povedati, da jim bo vzeti tudi vero in s tem — nebesko veselje. Par številki poprej je »Gorenjec« trdil, da delavci in delavke ne bodo šle k marksizmu, sedaj pa je v svoji zmešanosti priznal, da so že celo članice Marijinih družb pri marksističnih organizirane. Strašno, kaj ne da! »Gorenjec« ne veruje več, da bi se mu posrečilo ubiti v ludeh marksistično prepričanje in zaupanje v marksizem kot človeštvo odrešujoči nauk, zato skuša odvrti delavce od marksističnih organizacij s tem, da jim pripoveduje bajke in povesti, pa tudi podle laži o socialistih v drugih državah: »Če ne moreš dokazati, da je nauk zmoten, si pomagaj z obrekovanjem,« to geslo si je »Gorenjec« postavil za svoje sveto načelo in mi mu želimo, da naj se ga drži tudi v bodoče. Na ta način bo namreč še hitreje kot pa sicer dobil odgovor na svoje vprašanje, kam bo šlo slovensko delavstvo od delavstva samega.

O naših tovarniških delavkah, ki jih je skrb za vsakdanji kruh napotila v tovarne, ve veliko povedati »Gorenjec«. Zelo je v skrbeh za zdravje ubogih mladenk, ki je ogroženo, toda bolj od zdravja je v strahu za njihovo moralno. »O, v kakšno nevarnost je vendar postavljena poštenost dekleta. O kaj bi vse vedeli povedati gozdovi proti Senčurju in Cerkljam, Predosljam, Naklu, kaj samotna pota proti Bitnju, Hrastju, Smledniku.« — Kaj neki si bodo ljudje mislili o naših delavkah! V moralo naših deklet-delavk zaupamo mi vsekakor bolj, kot pa v moralo tisti ljudi, ki v skrbi za moralo drugih pobožno zavijajo oči, in ki jih pri pogledu na dekleta (zlasti, če ga srečajo v samotni), takoj obidejo grešne misli. Za naše delavke velja še zmeraj tista znana narodna popevka: »Smo poštene me Kranjice, vsak sleparček ni za nas...« Naj se teh verzov nauči tudi »Gorenjec« moralist, če si drugače ne more preganiti grešnih misli o naših delavkah iz glave. Naše delavke bi gotovo raje ostale doma, kot pa da hodijo v tovarne, toda, gospodje, od molitve živeti morejo samo nekateri, naša dekleta pa morajo živeti od dela svojih rok.

Podružnica »Svobode« bo priredila veliko vrtno veselico dne 8. julija 1934 pri Greizerju na Primskovem. Podružnica vabi vse bližnje podružnice, da skušajo prirediti isti dan delavske izlete v Kranj, da se med seboj spoznajo.

Muta

Vsi delavci ob zaslužek. Tukajšnja železarna je sedaj popolnoma ustavila svoj obrat, radi česar so na mah izgubili vsi delavci svoj kruh. Radi večkratne daljše brezposelnosti in izstavitve od dela v preteklih letih, je delavstvo skrajno izčrpano in obsojeno na pogin, ako se merodajni ne bodo zavzeli za usodo delavstva in preprečili sicer neizbežno katastrofo.

Guštanj

Tudi guštansko delavstvo je protestiralo. Shod, ki ga je sklicala Savez metalnih rudarstva Jugoslavije za minulo nedeljo, je bil sijajno obiskan. S. Juh in s. Verčko sta v svojih govorih obrazložila pomen zborovanja in razkrinjala namere delodajalcev, da bi se črtala iz obrtnega zakona določila, ki nudijo delavstvu zaščito proti se hujšemu izkoriščanju kapitalistov. Guštansko delavstvo se drami, to je pokazal najbolje nedeljski shod.

56 novih naročnikov »Delavske politike«

Delavska manifestacija v Rušah

Tako sijajnega delavskega zborovanja kot pretečeno nedeljo, v Rušah že dolgo ni bilo. Dvorana pri Magdiču je bila že pred napovedano uro čisto polna, vendar so še od vseh strani prihajali delavci. Morali smo torej odnesti enostavno vse mize iz dvorane, pa še vedno niti od daleč ni bilo prostora za vse udeležence. Ko je s. Krehl otvoril zborovanje, je bila polna tudi stranska soba, veža in zunaj na cesti bi lahko imeli še eno zborovanje, toliko ljudi se je zbralo pri oknih, kjer so sledili govorom.

Ob največji pozornosti delavcev, ki so prišli celo iz daljnih okoliških občin, sta nato dve uri razlagala poročevalca s. dr. Reisman in s. Gojmir Jelenc iz Maribora ugodnosti, ki so si jih delavci priborili z dosežkom socialno zakonodajo in načrte delodajalcev, ki hočejo delavcem ravno v najtežjem času vzeti, kar je uzakonjeno ne samo pri nas, ampak po celim svetu. Govornika sta pojasnila tudi pomanjkljivosti našega obrtnega zakona in ostale socialne zakonodaje, ki jo je treba čimprej izpopolniti, če hočemo, da bo moglo delavstvo vzdržati pri teh nizkih mezdah in brezposelnosti. Poročevalca sta govorila delavcem iz src in so jima zato neprestano bur-

no ploskali in pritrjevali, posebno, ko sta pozivala k vstopu v strokovne organizacije in naročanju naših časopisov.

V odmoru za naše liste.

Po prvem govoru smo imeli 10 minut odmora, ki so ga uporabili odborniki organizacije in delavski zaupniki za to, da so prodajali »Delavsko politiko« in nabirali nove naročnike. Priglasilo se jih je nič manj kot 56 za »Delavsko politiko«, ki so že tudi plačali naročnino za prvi mesec.

Ob koncu je bila enodušno sprejeta

resolucija,

ki poziva ministra pravde in socialne politike, da se delovno pravo v obrtnem zakonu ne samo ne poslabša, ampak izboljša in izdajo še daljni zakoni v zaščito delavstva pred brezsrčnim kapitalom. Te resolucije objavljamo na drugem mestu. Polni zmagošlavlja in zadoščenja nad sijajnim prostetnim zborom smo se razšli z željo, da bi se čim večkrat vršili podobni shodi. V skupnosti raste naša samozavest in delavske Ruše ostanejo to, kar so bile: Rdeče, v eni fronti za obrambo naših pravic.

Ljubljana

Stavbena aktivnost rapidno pada

Menda je bila zadnjič objavljena vest, da gradbena aktivnost rapidno nazaduje, oficiozno. Sedaj objavlja tudi Zagreb, da je bilo tam vloženih za dovoljenje gradbe stanovanj 1931 še 306 prošelj, leta 1934. pa le še 19. Taka poročila kažejo, da gospodarstvo nazaduje. S stavbinstvom je namreč povezanih cela vrsta obrtov, industrije in delavstva. Če ne uspeva stavbinstvo, počiva velik del obrti in delavstva. Ponovno smo že opozarjali, da je stavbinstvo nujna javna zadeva, ki bi mu morale občine in druge korporacije posvečati čimvečjo pažnjo. Zagrebški listi pozivljajo ob tej priliki na nujnost akcije. In to, kar velja za Zagreb, velja tudi za Ljubljano. Mi vidimo namreč, da se v Ljubljani investirajo ogromni zneski v olepšavo in komoditeto mesta. Nismo proti temu. Toda na eno dejstvo moramo opozarjati. Z ogromnimi investicijami se nalagajo občini dolgov in davčna bremena, ki se direktno ne rentirajo občini. S temi bremenili silno naraščajo mestne davčnine. Občina pa, ki hoče dobro gospodariti, mora znati poskusi dohodke iz svojih podjetij. In tu sem spada občinska stanovanjska politika. Dunajska občina si je prav s svojo stanovanjsko politiko zagotovila aktivnost proračunov in celo ob zmernejših najemninah kakor so običajne. V Ljubljani je občina iz ljubezni do hišnih posestnikov stanovanjsko in gradbeno politiko popolnoma opustila.

Maribor

Ali veste, kdo zagovarja g. Schonskyja? V aferi električne napeljave v tovarni g. Schonskyja (Zelenka in drug) se je čudovito napihnil nacionalistični tednik in objavil najobširnejši razkrinkujoč članek. Mi smo se kar čudili, ko je vendar g. Schonsky s svojim uradnimstvo najbolj odločno nastopil za nacionalistično plavo listo ob volitvah v Delavsko zbornico. Naenkrat pa je bilo čutili v zadnji številki nacionalističnega tednika v novem članku o Schonskyjevi električni napeljavi, pri kateri je bila občina oškodovana, preobrat v tej smeri, da so klicali na odgovornost predvsem mestno električno podjetje, oziroma nastavlence od električnega podjetja. In naslednji dan smo zvedeli, da se je izprehajal na sodišču z gospodom Schonskyjem nacionalistični ideolog g. dr. Snuderl in da je prevzel zagovornišvo g. Schonskyja v tej »električni aferi«. Novica je vzbudila veliko senzacijo.

Naši naciji se jezijo, češ, da so bili nepozno obveščeni s strani Delavske zbornice glede atentata delodajalcev na delavsko socialno zakonodajo. Dnevno časopisje o tem res ni ničesar poročalo, kar je povsem razumljivo, ker so hoteli vendar delodajalci ta napad izvesti na skrivaj. Toda naš list je prinesel v svoji številki št. 42 z dne 26. maja obširno poročilo o tej nakani delodajalcev. Kdor se zanima za delavska vprašanja, je to gotovo opazil. Bržčas pa tega niso opazili naši naciji, ker so preveč zaposleni s perečimi nacionalnimi vprašanji, kakor n. pr. razbijanjem reklamnih napisov, desk, kjer je nalepljena naša »Delavska Politika«, in pokopavanjem marksizma. S takim početjem se tudi ne zamerijo delodajalcem, ki bi jim pa gotovo zamerili, ako bi se pridružili protestom osvobodnih rdečkarjev. (Ugotavljamo, da je Delavska zbornica s cirkularjem obvestila vse strokovne organizacije o nameravanem atentatu delodajalcev na en in isti dan, torej ne more biti niti govora o tem, da bi nacionalci ne bili pravočasno obveščeni. Res pa je najbrž, da je bila zadeva nacionalcem nelluba, ker vendar zagovarjajo načelo najožje povezanosti in prijateljstva med delavci in delodajalci po hitlerjevem vzorcu. Taki napadi pa niso baš prikladni za ustvaritev prijateljskega razmerja, zato so sprva skušali preiti molče preko cele zadeve. Šele razburjenje delavstva jih je prisililo, da so zavzeli »stališče«. Da pa opravičilo svoje stopanje, se sedaj izgovarjajo na to, da so bili prepozno obveščeni. Op. ur.)

Demagogija rdečkarjev. Nacionalistična tetka »Borba« imenuje protestna zborovanja, ki jih sklicujejo Svobodne strokovne organizacije proti nakani delodajalcev radi poslabšanja socialne zakonodaje, »demagogijo rdečkarjev«. Komentar k taki lopovski ščini si naj ustvarijo delavci sami!

nizacija poverjenjstva. Vse posle vodi s drug knjižničar »Svobode«. Opozarjamo rudarsko in ostalo delavstvo, da lahko plačuje članarina za Cankarjevo družbo v mesečnih obrokih, kar je delno pri ostalem članstvu že uvedeno.

Trbovlje

I. delavski prosvetni večer.

ki ga je priredilo delavsko kulturno društvo »Svoboda« v Trbovljah, je krasno uspel, kar je gotovo »Svobodi« in prirediteljem lahko v čast.

Tisočem obiskovalcev, ki so zasedli zadnji koteček prostornega dvorišča Delavskega doma, se je predružilo še večje število onih, ki so stali ob cestah daleč okrog Delavskega doma in poslušali delavsko glasbo.

Godbe in delavska pevska društva iz okoliških rudarskih revirjev so se v polnem številu udeležila te delavske kulturne prireditve. Zato je šlo vse krasno po programu.

Želja po radijooddaji se prirediteljem ni izpolnila, ker ljubljanska radijopostaja ni hotela sprejemati.

Delavska pesem in delavska godba se je razlegala dolgo in daleč v temno noč. Slišal se je mogočen glas delavske pesmi in godbe, akoravno mislijo plavi in črni nasprotniki delavske kulture, da je delavstvo pod težo bede in pomanjkanja klonilo k tlom. Ta prireditelj je ponovni dokaz, da je delavstvo vzlic strašnemu trpljenju, ki ga mora prestopati, ohranilo in celo izpopolnilo svoje kulturne organizacije.

Prireditelji so že na proslavi sami želi pohvalo obiskovalcev in jim vsa delavska javnost kliče, da naj delajo na kulturnem polju vztrajno naprej.

Protest proti poslabšanju socialne zakonodaje. Dne 15. junija ob 4. uri popoldan se bo vršilo veliko protestno zborovanje v Delavskem domu v Trbovljah proti poslabšanju socialnega zavarovanja in socialne zaščite delavstva in nameščentva. Zborovanje priredi Zveza Rudarjev Jugoslavije, podružnica Trbovlje in je važno tudi za vse trgovske in obrtniške pomočnike, zato se naj vsi tega zborovanja polnoštevilno udeleže.

Litija

Protestno zborovanje. Splošna delavska strokovna zveza v Litiji sklicuje za soboto, dne 16. t. m. ob pol 15. (pol 3.) uri protestno zborovanje proti nakanam delodajalcev, ki bi radi okrnili socialno zakonodajo. Zborovanje se bo vršilo v dvorani g. Cerarja. Referiral bo s. Jakomin iz Ljubljane. Delavke in delavci, pridite vsi!

Jesenice

Občinska seja. (Po nadzorovalnem zapisniku.) Dne 29. maja t. l. se je zopet zbral jeseniški občinski odbor, da zavzame stališče, to pot k enajstim točkam dnevnega reda. Po formalnostih, pri katerih je manjkalo čitanja zapisnika prejšnje seje, je poročal župan Zabkar sam o naloženih fondih iz proračuna leta 1933, da so bili zneski za gasilski dom, za škarpno pri meščanski šoli in za tujski promet ali skakalnico naloženi v Beogradu v Hipobanki, knjižnice so pa spravljene na Jesenicah. Svoje poročila ni dal v debato ali glasovanje, temveč je podelil besedo Avseneku, ki je poročal o virmiranju denarnih podpor domačim revežem. Poročilo je bilo pregledno. Pri glasovanju je oddalo 16 odbornikov glas za, 7 pa jih ni glasovalo. Pri tretji točki, tičeči se več virmiranja, je zopet poročal Avsenek, dobro, kakor preje, glasovalo je 17 odbornikov za, proti pa nihče, ker tega dela glasovanja odslej ni bilo več, pač pa je navzočnost narasla od prvotnih 23 na 26 odbornikov. Občinska dela na škarpni pri meščanski šoli so bila po referatu dr. Rekarja brez debate s 16 glasovi oddana občinskemu odborniku in članu občinskega gradbenega odseka Novaku Jožetu, ki je pred prehodom na to točko dnevnega reda molče odšel in se prav tako molče povrnil, ko smo prišli k naslednji točki. Novak je bil v zmislu § 28, t. 4 zak. o občinah najnižji ponudnik. Soglasno je sklenil občinski odbor brez debate na referat dr. Rekarja v lastni režiji izdati Din 8.640.— za škarpno v Obrtniški ulici, Din 10.000.— za popravilo, Din 20.000.— pa za zavarovanje mostu na Hrušici. Nato je poročal dr. Rekar o novem pravilniku za gradbene takse in nagrade. Skliceval se je na navodila, ki so bila izdana. Dr. Stanovnik je najgal preveliko dalekovidnost pravilnika, njejal obsežnost in naglasil, da sklepanje ni tako nujno, da ne bi bilo mogoče pravilnika malo popraviti. Dr. Obersnel je branil referentovo stališče in nujnost ter potrebo pravilnika in omenil, da finančni odsek soglaša z osnutkom, v ostalem pa tudi gostilniškemu gostu ni treba vsega pojesti, kar je na jedilnem listu. Dr. Stempihar je izvajal, da izbira gostilniški gost jedila po svoji prosti volji, ne pa po restavraterski dobrohotnosti, grajal je zlasti nagrade, ki so po obč. zakonu nedopustne, in plediral za odložitve sklepanja, pri čemer naj se popravijo tudi preveč ohlapni predpisi pri popustih na takсах. Dr. Obersnel je izrazil misel, da je glavni pomislek opozicije potemtakem bojazen, da bi se v praksi pravilnik krivično izrabljaj, čemur da se da od pomoči z resolucijo, v kateri naj občinski odbor nakaže smernice upravi pri stopanju radi dovolitve popustov pri takсах. Referent je ta domislek načeloma sprejel, nakar je župan prekinil sejo, ki se je nadaljevala tako, da je dr. Obersnel prečital kratko resolucijo, župan pa je izjavil, da smo na jasnem, in dal predlog referenta in resolucijo na glasovanje. 17 glasov za. Zatem je župan sporočal, da točke 8, ni, ker ni pri-

Črna pri Prevaljah

Protestni shod »Zveze rudarjev«, ki se je vršil minulo nedeljo, je nadvse lepo uspel. Dvorana s. Kneza je bila nabito polna. Zborovalci so z ogorčenjem obsojali zahrbtno namene gotovih delodajalcev, ki bi hoteli spraviti delavstvo ob socialno zaščito, zagantirano v obrtnem zakonu. Na protestnem zborovanju je govoril soodr. Čeh iz Maribora. — Naciji so hoteli prvotno tudi pristaviti svoj lonček, nato pa so se premislili in imeli lastno »zborovanje«, katerega se je udeležila peščica ljudi (čeprav so zadnjič poročali, da je zadnja trdnjava marksistov, Črna, že padla v njihove roke. Op. ur.).

Število članov Cankarjeve družbe pri nas lepo napreduje. Izvršila se je reorga-

pravljena, zato se je pa potem sklenilo soglasno k 9. in 10. točki dnevnega reda po zelo dobrih referatih Sušnika in Avseneka odobriti podpore starim in novim podpirancem ter izdane nujne podpore. Zadnja točka (sprejemi v članstvo občine) je bila odpravljena soglasno v tajni seji. — Občinstva je bilo zelo malo, kar ni prav, čeprav izgleda, da so seje nekoliko dolgačasne. Občani naj se zavedajo, da so omi javna kontrola dela na občini, in naj se udeležujejo sej občinskega odbora.

Driš.
K članskim zborovanjem gospodarske organizacije jeseniškega delavstva. Sredi tekočega meseca bodo pričela članska zborovanja gospodarske organizacije našega delavstva v gornji savski dolini in zlasti v jeseniškem železnem revirju. Delavci, v kolikor so tudi zavedni zadrugarji, bodo prešetal delo svoje zadruge v lanskem letu in napravili bode načrte za v bodoče. Menimo, da ta obračun ne bo težak. Zadruga je gospodarila povoljno, v kolikor se v takih težkih razmerah pač da in lahko s ponosom izjavi, da kljub borbam in zaprekam od vseh strani, svojega gospodarskega stanja ni le obdržala, marveč še celo izdatno izboljšala. O kakih visokih poslovnih prebitkih v današnjih časih ni sicer mogoče govoriti, toda izboljšala se je predvsem likvidnost, konsolidirala so se posojila, uredili posamezni obrati tako kakor je treba, in zadruga je danes na stališču, da lahko brez vsake skrbi gleda v bodočnost in ima zdaj tudi vse pogoje za dober gospodarski razvoj. I zadruga prodajalne i zadruga gostilne i zadruga kino obratujejo v prospeh članstva in jeseniškega zavednega delavstva. Še boljše bodo pa prospevali, kadar se bo še ostalo delavstvo, ki zdaj še ne ceni pomena svoje gospodarske organizacije, tega zavedlo in podprlo svoje zaledje tako kakor je treba. Doseči to, bodo glavni razpravni predmeti, ki naj jih obravnavajo članska zborovanja zadruga in tudi občni zbor, ki jim bo sledil. Pred tem bomo pa še povedali, kaj bodo sklenila članska zborovanja.

Slov. Javornik

Shod NSZ na Slov. Javorniku. Narodna strokovna zveza, podružnica na Jesenicah, je imela svoj javni shod v nedeljo, dne 13. maja t. l. Na tem shodu je poročal poleg lokalnih predstavnikov NSZ tudi odposlanec iz Ljubljane dr. Branko Alujevič. Ko so se priglasi k besedi zastopniki marksističnega delavstva, niso dobili besedo, češ, da se niso pismeno prijavili. To je vzbudilo ogorčenje tudi med narodnimi, katerih je bilo navzočih na shodu do 70. Tukajšnja podružnica SMRJ je pismeno zahtevala obrazložitev odklonitve besede na javnem shodu našim zastopnikom in ponovno sklicanje shoda v svrhu odgovora na izvajanja narodnih govornikov. Jeseniška podružnica NSZ je tak ponovni shod odklonila, sklicala ga je pa podružnica narodnih na Slov. Javorniku, in tega se je v nedeljo, dne 27. maja t. l. udeležilo kakih 100 narodnih in 50 naših sodrugov. Predsedoval je g. Kralj, glavni referat pa je imel g. dr. Branko Alujevič iz Ljubljane. Navajal je vse mogoče zahteve narodnega delavstva, prednosti narodnega pokreta in pa delo nacionalnega gibanja. Reči moramo, da je bil govor dr. Br. Alujeviča zelo pomirljiv in da ni niti zdaleka podoben govorancam po drugih krajih in pa pisanjem nacionalnih »Angriffov« itd. Po tem govoru sta govorila za naše sodruge ss. Čelesnik Ivan in Cvetko Kristan. Soderug Čelesnik je obdelal narodno lokalno in ožigosal njih nacionalno postopanje tu pri nas, ki se prav nič ne sklada s smernicami, podanimi od govornika. Odgovoril je tudi na razna vprašanja, stavljena mu od narodnih. S. Kristan je pa v daljšem govoru vzel narodne pod načelno in mednarodno sito. Pobil je njih argumente o lojalnosti med delavskimi organizacijami, o njih težnjah za enotnostjo delavskega gibanja, njih argumente o socialni pravičnosti, o nacionalnosti in internacionalnosti itd. ter je končno dokazal, da so vse fraze o možnem sožitju delavstva z delodajalci, o nepotrebnosti mednarodne delavske solidarnosti, o lojalnosti narodnih do drugih delavskih organizacij samo fraze, prazne in puhle. Zatem so govorili narodni o vseh mogočih stvarih in skušala pobiti z raznimi očitki, stariimi deset ali še več let, dokler ni zmanjkalo drugega argumenta, da je moral tajnik narodnih z Jesenic, Markovič, priti na dan z lažjo, gnusno in ogabno, da socialistični voditelji napolnijo najprej svoje žepe, potem pa uidejo, kakor je to zlasti dokazano zadnji čas v Avstriji! Z medklici so to naši govorniki sodrugi najogorčenejše zavrnili in zatem je tudi s. Čelesnik v svojem drugem govoru te insinacije energično obsodil. V svojem zaključnem govoru je dr. Alujevič priznal stvarna izvajanja naših govornikov, ter je — ko je nanje delno odgovoril — želel še več takih shodov oz. diskusij. Tudi mi še želimo več takih shodov, ki so bili tako pod vtisom izvajanj naših sodrugov, kajti šele na ta način bodo spregledali oni, ki menijo, da bodo lahko s cepljenjem organizacij in z raznimi frazami brez dejanske vrednosti dosegli kake koristi za delavski razred. Naše ideje so žive in nesmrtni. Čeprav so nas kje zaustavili, premagali pa nas niso nikjer ne telesno, še manj pa idejno. Zaradi tega pa dobro vemo, da »kmalu pride čas, ko bomo slavili zmago naših svetlih idealov«.

Širite naš list!

Zahteve našega delavstva

Resolucija s shoda v Rušah

Delavstvo in nameščenci, zbrani na protestnem zboru podružnice Splošne delavske zveze v Rušah zahtevajo:

1. Korigiranje zakona o obrti: Zakon o obrtih z dne 5. novembra 1931 je prinesel jugoslovanskemu delavstvu in nameščencem upravičeno v času krize nekoliko izboljšanja. Vendar ta napredek še nikakor ne dosega višine socialne zakonodaje v drugih državah, ki so v enakem gospodarskem in socialnem položaju. Zato odločno protestiramo, da bi se na željo gospodarskih slojev določbe delovnega prava pri redigiranju stilističnih nejasnosti poslabšale na škodo delojemalcev.

2. Zakon o minimalnih mezdah: Delodajalci hočejo vso težo krize prevladati na delojemalce. Radi tega znižujejo dan na dan mezde in plače delojemalcev pod eksistenčni minimum. Posledica je nezadovoljstvo delovnih slojev, širjenje bolezni in večja bremena socialnih ustanov, kot bolnišnic, dečjih zavetišč itd. Zahtevamo vsled tega čim prejšnjo izdajo po Ministru socialne politike že obljubljenega zakona o minimalnih mezdah.

3. Zakon o 40 urnem delovnem času: Brezposelnost tudi naše kraje vedno bolj teži in je videti, da bo ostala trajna. Izda se naj vsled tega zakon o 40 urnem delovniku, ker se je izkazalo celo v Ameriki, da takšno ureditev delovnega časa sedanje gospodarstvo prenaša in predvsem odstranjuje tudi socialno zlo brezposelnosti. Posebno naj oblasti strogo kaznujejo prestop-

ke delovnega časa po že veljavnem zakonu o zaščiti delavstva iz leta 1922.

4. Razsodišča: Obrtni zakon je uvedel razsodišča z upravnimi sodniki. S tem je bila socialna zakonodaja znatno oškodovana in pomeni ta zakon za delavstvo udarec več desetletij nazaj. Številne pravde zadnjega časa so pokazale, da se judikatura o delovnem pravu novega obrtnega zakona še niti pri rednih sodiščih ni izjasnila. Pri pravih za zneske pod Din 500.—, kjer ni bil možen priziv na višje sodišče, so zgubili delavci že večje vsote vsled napačnega razlaganja določil obrtnega zakona v škodo delavstva. Zato zahtevamo, da se razsodišča ne uvedejo, ampak izda poseben zakon z uvedbo posebnih delavskih sodišč po vzgledu češkoslovaških, kjer bodo sodili redni sodniki, ki specialno dobro poznajo socialno zakonodajo in sploh socialne prilike delojemalcev. Proti razsodbam naj bo možen priziv na višje inštanice z rednimi sodniki. Pač se naj že sedaj opozori sodišča, da smatrajo pravde iz službenih razmerij za posebno nujne, kot predvideva to tudi civilno pravni postopek, da se ne bodo zavlačevale delavske pravde mesece in leta.

5. Zakon o dopustih: Ker je tudi delavstvo v Jugoslaviji potrebno odmora, da se po celotnem delu v delavnicah telesno odmore v svoj in delodajalcev prid za daljnje delo, zahtevamo, da se tudi pri nas uvede zakon o dopustih, po katerem mora dobiti vsak delavec po enem letu službe vsaj enotedenski plačani dopust, kot je vzakonjen po drugih sosednjih državah.

Jubilej krščanskega socializma v Sloveniji

Pred štiridesetimi leti je dr. Janez Krek zasnoval ideologijo krščanskega socializma v Sloveniji. Krščansko-socialno gibanje pod firmo katoliške stranke je obstajalo že prej, dr. Krek pa je gibanje poživil s tem, da je uvedel predvsem teroristično akcijo proti svobodnim strokovnim organizacijam in proti socialističnemu gibanju, ki je že imelo močno izobraževalno društvo v Ljubljani in drugod ter več delavskih strokovnih organizacij. Dr. Krek je označil najljutejši boj proti »rdečkarjem«, »demokratom« in »brezvercem« ter je na mnogih shodih prišlo do ljutih pretepov, ker so zapeljani delavci motili socialno-demokratske in društvene delavske shode. Na deželo in v podeželske kraje to in klerikalno gibanje socialistov sploh ni pustilo. Kjerkoli so se socialisti pojavili, so pripevljali duhovniki in drugi agitatorji ljudi, češ, da morajo prepoditi brezverce, ki so prišli oznanjati krivo vero. Tako zmotna je bila takrat politika krščanskega socializma.

Sele v najnovejši dobi je postalo to gibanje nekoliko kritičnejše. Že pokojnega Kreka je klerikalizem svaril, da vzgaja posebno gibanje. Pozneje je pa vendar tudi to gibanje spoznalo, da je katoliška meščanska stranka nekaj drugega kakor delavska. Katoliška politična stranka je namreč zahtevala, da morajo biti krščanski socialci nje sestavni del. Na tem stališču je še danes in tudi vodstvo krščanskih socialcev, kakor kaže, je še vedno moralno pod vplivom te ideologije.

Mnogo je bilo sporov med klerikalizmom in krščanskimi socialci. Do popolne politične ločitve pa ni prišlo, čeprav so krščanski socialci ponovno uvideli, da klerikalizem v praksi ni tako socialen kakor v teoriji.

Predsednik jugoslovanske strokovne zveze je rekel v svojem govoru, da to gibanje rase iz krščanstva, ker more to dati tista duhovna in etična načela, brez katerih ni pravega socializma.

Resnica je, socializem ima svoja duhovna in etična načela. Toda, če imajo kje samo zapisana ta načela, v praksi na njih ne izvajajo. Tomeni to prav toliko kakor da bi jih ne imeli. Socialistična etika zahteva socialno pravičnost in odločno borbo zanj. Če pa te borbe ni, so načela prazne besede, brezpomembna dekoracija programov, ki nikomer ne koristi, pač na marsikoga zavaja v zmoti.

Potrebno je torej tudi z ozirom na dogodke v Avstriji in Nemčiji, ki smo jih pričali, da se to gibanje od-

ločno postavi na delavsko stališče ter zastopa svoje interese samo.

Meščanskih političnih strank še nikdar nismo naleteli iskreno v vrstah delovnih slojev. To mora uvideti vsakdo.

Književnost

Knjiga o Kolomanu Wallischu. Praški češki dnevnik soc. dem. »Právo Lidu« od nedelje ima v kulturni rubriki obširno pohvalno oceno pravkar izišle knjige »Vojak revolucije«, oz. »Soldat der Revolution« Koloman Wallisch, ki jo je pravkar izdala Praška Zentralstelle für das Bildungswesen izpod peresa Pavla Keri. Knjiga je natisnjena v majhnem formatu notesa na popolnoma drobnem papirju s 40 stranmi, tako, da se lahko pošilja v pismih, z običajno pisemsko poštnino. Pisatelj je krasno naslikal trnjevo življensko pot pok. Wallischa skozi življenje, ki je bilo en sam neumoren in ne-sebičen boj za pravice ponižanih in razžaljenih. Keri pa nam je predstavil Wallischa tudi iz njegove človeške strani takšnega kot je bil, vedno dober srčen, odkrit in blag značaj. Knjiga stane 4 Kč.

»Kronika« za Ljubljano in Maribor. Ljubljanski mestni svet je začel pred nekaj meseci izdajati reprezentativno dvomesečno revijo, ki bi v podobi in besedi propagirala vse zgodovinske, kulturne in tujske - prometne znamenitosti Ljubljane. Ker se je pa izkazalo, da je ta delokrog preozek in tudi v gmočnem oziru predrag, se je dosegel sedaj tudi s predstavnik Maribora sporazum, da bo »Kronika« prinašala odsele tudi mariborske prispevke. Na ta način bi prišli menda sčasoma do reprezentativne revije slovenskih mest v obče, saj so tudi ostala slovenska mesta v tem ali onem oziru omembe vredna, čeprav si vsako posamezno ne more vzdrževati lastne revije.

»Delavski dom«, r. z. z o. z. v Mariboru.

Vabilo

na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

zadruga »Delavski dom«, r. z. z o. z. v Mariboru, ki se bo vršil v sredo, dne 27. junija 1934, ob 18. uri v Frankopanovi ul. 1/I.

Dnevni red:

1. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročila funkcionarjev.
3. Računski zaključek za l. 1933 in razrešnica.
4. Sprememba pravil.
5. Volitev novega načelstva in nadzorstva.
6. Razno.

Načelstvo.

Nadzorstvo.

Načelstvo.

Župajte svoje potrebnosti pri naših inserentih.

LEGAT ŠPECERIJA DELIKATESE ZAJTRKOVALNICA
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 28

III. Delavska Olimpijada v Pragi

Slavosni spreved skozi Prago

Določen je že točen raspored slavnostnega spreveda skozi Prago, ki bo vrhunec slavnosti Delavske Olimpijade. Vršil se bo zadnji dan, v nedeljo, dne 8. julija dopoldne. Začetek ob 9. uri dopoldne. Na čelu spreveda bo velik prapor republike med dvema rdečimi prapori, nakar sledijo posamezne skupine po sledečem redu: 1. četa mož in žen v narodnih krojih; 2. kolesarji; 3. skavti in skavtke; 4. četa mož, ki bodo nesli rdeče zastave; 5. slavosni odbor Olimpijade; izvršilni odbor stranke, poslanci in senatorji; 6. inozemski gosti; 7. domači gosti (Nemci, Poljaki, Rusini itd.); 8. tehnični odbor žensk; 9. naraščajnice; 10. žene v telovadnem kroju; 11. žene v slavnostnem kroju; 12. tehnični odbor mož; 13. skupina zastav naraščaja; 14. naraščajniki v telovadnem kroju; 15. naraščajniki v kroju; 16. sportne skupine; 17. člani v telovadnem kroju; 18. starejši člani v telovadnem kroju; 19. avstrijski oddelek češkoslovaške delavske telovadne zveze; 20. Slovaška, telovadci; 21. Mor. Ostrava, telovadci; 22. Brno prostievoj, Hrade Kralovi, Mlada Boleslava, Pardubice; 23. Plzen; 24. Praga; 25. Članstvo v civilni obleki, politične in strokovne organizacije.

Razno

Cigo cigi glavu pere. Če človek čita obračune med staro in novo garnituro nacionalistov, potem se lahko vedno spomni na ono, kako sta si dva cigana drug drugemu preganjala uši in pa drug drugemu očitala grehe. »Ti si vukral kobilu, ti pa si vukral konja.« In kradla sta oba, obadva sta si grehe izpovedala — toda nihče se ni poboljšal, pa tudi nihče ni vrnil ali popravil svojega greha. Svet se je sukal brez motenj, zvezde so sijale kakor prejšnje dni, trpinovo trpljenje pa je ostalo neizpremenjeno. Tako je tudi menda pri nas: grešnike oznanjajo, grešnike razkrinkavajo brez vsakega sramu ali pardona (čeprav so bili izpovedniki še nedavno njih oprode), na dan vlačijo vsemogoči smrad — toda jedra kljub vsemu ne popravijo. Kaj bo uspeh vsega? Bati se je, da se ne usmrdi še ono bore, kar je danes še brez smradu!

Sport

Na olimpijskih prireditvah, ki so se vršile minulo nedeljo v Mariboru (in po celi državi), so sodelovali vsi mariborski sportni klubi. Opazilo se je, da so vsi štirje nogometni klubi skoroda enakovredni; zmagali oz. podlegli so le po težkih naporih. Rezultati so bili naslednji: Železničar : Svoboda 2 : 0 (1 : 0); Rapid : Maribor 1 : 1 (žreb določi Rapida za zmagovalca); Svoboda : Maribor 1 : 2 (1 : 0); Rapid : Železničar 1 : 2 (1 : 0). Nas je zlasti razveselila Svoboda, ki je tudi po mnenju drugih jako napredovala, pri startu je hitra in prodorna in ji je res dana možnost, da pride v 1. razred. Strel, ki ga je oddal Tičar, je bil najlepši gol dneva sploh! Tudi lahkoatleti so imeli svoja tekmovalca, kjer se je zlasti pri 1500 m odlikoval Murans (Z.), pri stafeti je zmagal Z.

Ne boš me

»Čuj, ženica, že zopet si govorila v sanjah o nekem Ernestu.«
»Ha, ha, ne boš me ujel! Saj mu ni ime Ernest.«

Splošna gospodarska zadruga »Delavski dom« r. z. z o. z. v Zagorju

vabi na temelju § 29 svojih združnih pravil na

REDNI OBČNI ZBOR,

ki se bo vršil v četrtek, dne 28. junija t. l., ob 8. uri dopoldan v rudniški restavraciji na Toplicah s sedečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in predložitev računskega zaključka za l. 1933.
3. Poročilo nadzorstva in odobritev računskega zaključka za l. 1933.
4. Čitanje revizijskega poročila Zveze gospodarskih zadrug.
5. Razno.

Zagorje, 9. junija 1934.

Nadzorstvo.

Načelstvo.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štey. 2324.